

JURIDICA

J

Curtea penală
internatională

Istorie și
realitate

DUMITRU DIACONU

STUDII JURIDICE

deja în progres, deoarece nu mai este justiția privată care există la începuturi¹.

Pe parcursul timpurilor, două mari probleme - evident, conexe - au condiționat evoluția și acceptarea justiției penale internaționale: pe de o parte, necesitatea de a defini cu exactitate crimele internaționale ce urmău a fi supuse jurisdicției Curții, iar pe de altă parte, o corectă delimitare a prerogativelor statelor în această materie, de prerogativele pe care urma să le capete jurisdicția penală internațională. Ambele probleme au pricinuit, desigur, vînătoare dezbatere, exprimându-se puncte de vedere dintre cele mai contradictorii. Era necesar să se stabilească, deci, cu exactitate, în mod preliminar, ce anume fapte urmău să fie judecate de către un eventual tribunal internațional, multă vreme această discuție fiind subordonată distincției între infracțiunile "politice" și infracțiunile de drept comun.

Pe de altă parte, așa cum am arătat deja, recunoașterea unei jurisdicții penale internaționale, acceptarea de către un stat de a remite pe proprii săi cetățeni unei instanțe penale internaționale a fost întotdeauna privită cu suspiciune de state dintr-un dublu motiv: pe de o parte, deoarece într-o viziune autarhică asupra prerogativelor suverane ale statelor, recunoașterea jurisdicției internaționale echivala cu un transfer de suveranitate; pe de altă parte, prin aceea că statele considerau o jurisdicție internațională ca fiind lipsită de obiectivitate în ceea ce privește faptele unor cetățeni din diverse state, pe care ar urma să-i judece, interesele generale de repreșință prevalând asupra garanțiilor procesuale.

Toate aceste elemente, privite în ansamblul lor, au acționat - în decursul timpului - cu o intensitate mai mică sau mai mare, determinând ca zeci de ani de zile problema Curții Penale Internaționale să constituie numai un obiect de studiu.

În plan doctrinar, opiniile teoretice ale specialiștilor au premis în elaborarea unui concept argumentat și temeinic structurat de justiția penală internațională. De la primul proiect, elaborat de profesorul elvețian Gustav Moynier în 1872 și până la Statutul de la Roma din 1998, cercetările teoretice au scos în evidență atât valoarea conceptului de justiție internațională, cât și însemnatatea

¹ Nicolas Politis, *La Justice Internationale*, Paris, Librairie Hachette, 1924, pag. 15.

transpunerii acestuia în practică prin mecanismele unei Curți Internaționale durabile și eficiente.

Un rol excepțional în această materie l-a avut marele jurist român Vespasian V. Pella, care, în 1934, a propus crearea unei Curți Penale Internaționale, iar în aprilie 1935 a redactat chiar primul text ce avea în vedere constituirea acesteia.

SUBLINIIND valoarea, însemnatatea și actualitatea ideilor lui Vespasian V. Pella, într-o cercetare monografică dedicată acestuia, un jurist român de prestigiu, Iulian Poenaru, aprecia: "putem afirma, fără teamă de a greși, că ideile, concepțiile și atitudinea înaintată ale lui Vespasian V. Pella, benefice întregii omeniri, își au sursa în inteligență nativă și în scliripile de geniu ale poporului român, al cărui prestigios ambasador a fost pe toate meridianele și paralelele globului pământesc"².

Ca urmare a lucrărilor Conferinței Ligii Națiunilor pentru prevenirea actelor teroriste, a fost dezbatut și adoptat, în final, Tratatul privind organizarea unei Curți Penale Internaționale. Acesta a fost semnat de reprezentanții a 16 state, dar nu a fost ratificat de nici un stat. Serioasele retineri pe care statele le aveau față de ideea - atât de corectă și generoasă - a profesorului român se datorau neîncrederii în posibilitățile de acțiune ale justiției internaționale în condițiile în care fiecare stat căuta să-și facă singur dreptate, iar tratatele internaționale deveniseră - pentru a relua expresia celebră a lui Bismarck - "simple petice de hârtie care nu aveau nici măcar valoarea hârtiei pe care au fost scrise".

Terminarea celui de al doilea război mondial și mai ales înțelegerile interaliiate care fuseseră perfectate în cursul celui de al doilea război mondial între marile puteri ale coaliției antihitleriste au stat la baza creării unei jurisdicții internaționale speciale și cu un obiect precis determinat, întruchipat în lucrările și hotărârile tribunalelor militare de la Nürnberg și Tokio.

Activitățile desfășurate de aceste tribunale au reușit să atragă, evident, atenția opiniei publice asupra gravității faptelor comise de inculpați și asupra pericolului pe care îl reprezintă încălcarea regulilor prevăzute în tratatele și convențiile internaționale, dar nu au reușit să conștientizeze umanitatea - și cu atât mai puțin statele

² Iulian Poenaru, *Vespasian V. Pella. O viață dedicată ideii de justiție internațională*, Editura "Lumina", București, 1992, pag. 60.

suverane - în legătură cu nevoia constituirii unui tribunal internațional cu caracter permanent. Faptele deosebit de grave săvârșite cu prilejul conflictelor armate din fosta Iugoslavie și din Ruanda - într-o cu totul altă zonă a lumii - au determinat crearea a două tribunale noi, având și ele un obiectiv excepțional și precis determinat: Tribunalul internațional pentru fosta Iugoslavie, înființat în 1993, și Tribunalul internațional pentru Ruanda, constituit pe baza unei Rezoluții a Consiliului de Securitate a O.N.U. din 1994.

Deși ambele instanțe funcționează în baza unor regulamente proprii, aplicând normele dreptului internațional umanitar și informând Consiliului de Securitate al O.N.U. în legătură cu activitatea pe care o desfășoară, ele rămân totuși instanțe ce au un profil special și extraordinar, fiind legate de evenimente precis determinante, săvârșite într-o anumită zonă geografică, și care s-au soldat cu comiterea unor crime internaționale.

După cum am precizat mai sus, ideea unei Curți Penale Internaționale având o competență generală, deși aflată pe agenda O.N.U. din 1953, și-a putut găsi concretizarea de abia după 45 de ani datorită unor obstacole care țineau mai curând de politică decât de contestarea ideii - ce devenise evidentă pentru toți - a promovării unei justiții penale internaționale. Cu toate acestea, în perioada interbelică - și chiar după cel de al doilea război mondial - o serie de juristi celebri, printre care Nicolas Politis, Vespasian V. Pella, Donnedieu de Vabres, Quincy Wright, Jean Graven, Stefan Glaser și alții, au elaborat proiecte ce conțineau idei valoroase, dar care nu au putut fi niciodată promovate. "Ce au devenit proiectele cu care au fost sesizate forumurile internaționale acum zece ani?", se întreba Jacques-Bernard Herzog, fost substitut de Procuror general francez la Tribunalul Internațional de la Nürnberg. "Ele au rămas în sertarele Secretariatului O.N.U. sau acoperite e praf pe rafturile bibliotecilor", a răspuns profesorul Gerhard Mueller, de la Universitatea din New York³.

În aceste condiții este, evident, remarcabilă poziția unor oameni de știință români care au militat cu hotărâre pentru respectul dreptului internațional, pentru triumful ideii constituuirii unei Curți Penale Internaționale. Acel remarcabil teoretician român al drept-

³ Grigore G e a m ā n u, *Dreptul internațional penal și infracțiunile internaționale*, Editura Academiei Române, București, 1977, pag. 296.

tului internațional public care a fost profesorul Grigore Geamănu, scria, în lucrarea sa *Dreptul internațional penal și infracțiunile internaționale*, că "în cei peste treizeci de ani care au trecut de la sfârșitul războiului, valabilitatea argumentelor care s-au ridicat împotriva unei instanțe penale internaționale a fost depășită de însemnate progrese realizate în domeniul dreptului internațional, al legilor morale și al conștiinței umanității"⁴.

În tratatele și cursurile universitare românești de drept internațional public, mai recente, ideii Curții Penale Internaționale i se acordă un loc corect și bine meritat. Așa, de pildă, în tratatul său de "Drept al păcii", profesorul dr. Dumitru Mazilu, referindu-se la dezbatările purtate în cadrul O. N. U., relevă că "Preocupările și pozițiile exprimate sunt o expresie a hotărârii statelor de a actiona cu toată fermitatea pentru combaterea acestor crime și promovarea unor relații pașnice în toate zonele și regiunile lumii"⁵.

Într-o lucrare de referință, dedicată răspunderii în dreptul internațional public, semnată de specialistii români Ion M. Anghel și Viorel Anghel, se atrage atenția asupra caracterului "complex și delicat pe care-l implică înființarea unei jurisdicții penale internaționale, cât și dilema în care se vor găsi statele care ar urma să-și împartă jurisdicția cu organul ce se va crea, dacă nu chiar să li se ia acest atribut de suveranitate"⁶.

Într-un substanțial manual universitar consacrat *Dreptului internațional penal*, semnat de profesorul Vasile Crețu, e constată pe drept cuvânt: "Crearea unei jurisdicții penale internaționale apare... indispensabilă pentru ca încriminarea infracțiunilor internaționale să nu rămână un simplu demers teoretic și pentru a se evita ca sanctiunea celor ce încalcă legea internațională să depindă în cea mai mare parte de guvernele unor state care

⁴ Ibidem, pag. 298. A se vedea și Grigore G e a m ā n u, *La conception de V. V. Pella de la prevention et de définition de crimes contre la paix*, în "Revue Roumaine des Sciences Sociales. Série de Sciences Juridiques", 1968, nr. 2, pag. 189; Grigore G e a m ā n u, Gheorghe M o c a, *Privire critică asupra concepției lui Vespasian V. Pella despre responsabilitatea statelor în dreptul internațional*, în "Analele Universității București. Seria științe sociale. Științe juridice", Anul XIII, 1964, pag. 77.

⁵ Dumitru M a z i l u, *Dreptul păcii. Tratat*, Editura ALL BECK, București, 1998, pag. 338-339.

⁶ Ioan M. A n g h e l , Viorel I. A n g h e l , *Răspunderea în dreptul internațional*, Editura "Lumina Lex", București, 1998, pag. 226.

inspiră sau patronează asemenea încălcări ori de interese politice sau conjuncturale exterioare actului de justiție. Ea condiționează într-o anumită măsură existența însăși a dreptului internațional penal și realizarea justiției penale internaționale⁷.

Era firesc, în aceste condiții, ca lucrările conferinței de la Roma pentru adoptarea Statutului Curții Penale Internaționale să fie private cu interes în țara noastră și să determine elaborarea unor studii de specialitate, în care noul și importantul document adoptat de O.N.U. să fie raportat la întreaga serie de proiecte și propunerile care l-au precedat, relevându-se totodată, cu deosebire, argumentele avansate în favoarea și împotriva unei asemenea jurisdicții, interesele care au prevalat atunci când, în final, Conferința diplomatică a plenipotențiilor a adoptat acest substanțial document.

O examinare - chiar sumară - a noului document al O. N. U., pune în lumină o serie de idei: fundamentarea, în însuși preambulul Statutului, a necesității creării Curții Penale Internaționale în raport de principiile O. N. U.; definirea Statutului juridic al Curții și ideea că ea dispune de o personalitate juridică internațională; circumstanțierea competenței Curții numai la "cele mai grave crime" ce preocupă comunitatea internațională; enunțarea în continuare a unor definiții și categorii de infracțiuni; stabilirea, ca principiu, a ideii că jurisdicția *ratione temporis* a Curții se desfășoară numai pentru faptele săvârșite după intrarea în vigoare a acestui Statut; determinarea condițiilor preliminare pentru exercitarea competenței; stabilirea modalităților prin care statele părți la Statut transmit anumite cauze Procurorului Curții; stabilirea unei proceduri, complete și minuțioase, care oferă garanții procesuale indiscutabile; precizările cu privire la legea aplicabilă; definirea principiilor generale de drept. Printre acestea din urmă se numără cunoscutul principiu *nullum crimen sine lege, nulla poena sine lege*, lipsa retroactivității *ratione personae*; răspunderea penală individuală, excluderea competenței asupra persoanelor minore, irelevanța capacitatii oficiale, răspunderea comandanților și altor superiori și a.

De remarcat că, potrivit art. 27, prevederile Statutului se vor aplica în mod egal tuturor persoanelor, fără vreo distincție bazată

⁷ Vasile Crețu, *Drept internațional penal*, Editura Societății "Tempus" România, București, 1996, pag. 297.

pe capacitatea oficială, cum ar fi calitatea de șef al statului sau al guvernului, de membru al unui guvern sau parlament, de reprezentant ales sau funcționar al guvernului.

Importante prevederi sunt consacrate problemelor ce țin de structura și administrarea Curții, desemnarea judecătorilor, independența acestora, privilegiile și imunitățile lor. Statutul conține, de asemenea, dispoziții importante legale de cercetare și urmărire a faptelor încriminate, activități, care se desfășoară sub îndrumarea directă și controlul procurorului Curții Penale Internaționale.

Se regăsesc prevederi minuțioase în legătură cu mandatul de arestare, procedurile privind arestarea persoanelor vinovate de asemenea fapte, regulile ce trebuie urmate în fața Curții, atât în fază de anchetă cât și în fază de judecată, drepturile persoanelor vinovate, protecția victimelor și a martorilor și participarea lor la proces, protecția informațiilor ce privesc securitatea națională etc.

De remarcat este și faptul că pedepsele prevăzute de art. 78 nu includ pedeapsa cu moartea, ca o consecință tocmai a faptului că ea a fost abolită de documentele internaționale.

Pentru a se acorda un maxim de garanții celor judecați împotriva unor sentințe eronate sau netemeinice, Statutul instituie drept că de atac apelul și revizuirea, stabilind modalitățile prin care acestea vor putea fi exercitate. Importante prevederi se întâlnesc în Statut în legătură cu cooperarea internațională și asistența judiciară, elemente considerate indispensabile bunei desfășurări a jurisdicției.

În sfârșit, Statutul mai cuprinde prevederi legate de aplicarea sentințelor, acestea fiind executate în închisori naționale ce vor fi stabilite de Curte, iar nu într-o închisoare specială, care ar avea un caracter internațional.

Pentru a asigura buna funcționare a lucrărilor Curții Penale Internaționale este instituită, potrivit Statutului, o Adunare a Statelor-Părți, în care fiecare țară va fi reprezentată și care va examina toate problemele curente legate de activitățile Curții, inclusiv probleme legate de plata contribuților.

Rezultat al unui îndelungat proces de elaborare, Statutul Curții Penale Internaționale reprezintă o contribuție la dezvoltarea dreptului internațional. Cu toate acestea, opinile exprimate în presă nu au fost - în toate cazurile - dintre cele mai favorabile. S-a scris despre Curtea Penală Internațională că aceasta reprezintă o

"Cutie a Pandorei", că este necesar ca ea să fie privită "cu un optimism temperat". În schimb, au existat și păreri - justificative, după opinia noastră -, în sensul că noul organism ar reprezenta un "for pentru dreptate", "o nouă instituție a statelor lumii".

O viziune corectă și obiectivă asupra Statutului Curții Penale Internaționale ne obligă să relevăm nu numai aspectele pozitive, dar și diversele critici și insatisfacții care au fost adresate de unele țări. Astfel, o serie de țări și-au exprimat dezamăgirea față de propunerea franceză care a sustinut principiul "opting-out", acceptat în final, care conferă țărilor semnatare ale statutului dreptul de a se sustrage săpte ani de la jurisdicția Curții. Unele țări au relevat, în cadrul dezbatelor, că multiple dispoziții cuprinse în Statut limitează, de fapt, câmpul de acțiune al prevederilor sale. Astfel, un comandant militar care ar fi ordonat distrugerea unor sate, deportarea populației civile, săvârsirea de violuri, lichidarea unor persoane neînarmate sau alte acte specificate în tratat, nu va putea fi urmărit de tribunalul internațional decât dacă țara unde a comis aceste crime, sau propria sa țară, este semnată la Statului⁸.

Un delegat indian, citat de agențiile de presă, comentă în cadrul lucrărilor Conferinței că: "este o glumă să afirmi că utilizarea, să zicem, de gloanțe dum-dum constituie o crimă de război, iar folosirea armelor nucleare - nu"⁹.

În cadrul Conferinței s-au menționat deosebiri de vederi și în ceea ce privește poziția Curții Penale Internaționale în sistemul organelor O. N. U., în cadrul căruia ele își pot exercita dreptul de veto.

Cu prilejul lucrărilor Conferinței, mai multe state și-au manifestat și de această dată reticență în legătură cu posibilitatea că propriii lor naționali să fie judecați de o instanță care să funcționeze în afara țării lor.

În ansamblu, votul final a reunit 120 de țări care s-au pronunțat pentru Statut, săpte contra - printre care S. U. A., China, Libia, Israel și.a. - și 21 de abțineri¹⁰.

⁸ Mădălina Stănescu, *Un for pentru dreptate*, în "România liberă", serie nouă, nr. 2530, joi 23 iulie 1998.

⁹ Romulus Căplescu, *O cutie a Pandorei: Curtea Penală Internațională*, în "Adevărul", nr. 2532, marți 21 iulie 1998.

¹⁰ Cf. Romulus Căplescu, *articolul citat*.

După cum s-a remarcat, adoptarea Statutului Curții Penale Internaționale a constituit doar primul pas în drumul spre crearea Curții Penale Internaționale, statutul fiind semnat de 26 de țări, dar fiind necesare 60 de ratificări pentru ca noul document internațional să devină obligatoriu.

Opinia generală a continuat, totuși, să rămână optimistă, fiind semnificativă în această privință poziția delegatului francuz Hubert Vedrine, care arăta că: "la apusul unui secol marcat de orori care sfidează conștiința umană, lupta împotriva nepedepsirii obține o victorie adevărată"¹¹.

Într-un document studiu publicat în revista "Le Monde Diplomatique", profesoara Monique Chemillier-Gendreau de la Universitatea Paris VII "Denis Diderot", observă că o insuficiență a Statutului și aceea că printr-o hotărâre a Consiliului de Securitate - deși Curtea nu este subordonată acestuia - ar fi posibilă blocarea unei anchete a Procurorului general pe termen de 12 luni. Relevând și alte insuficiențe ale Statutului, în special imposibilitatea de a lua în discuție acte criminale care ar emana de la anumite grupuri de state, sau chiar de a pune în discuție actele unor organe ale O. N. U., cum ar fi, de pildă Consiliul de Securitate, specialistă franceză se întrebă: "Este cazul, prin urmare, să ne felicităm pentru această inovație? Fără îndoială, deoarece odată ce instituția se va fi instalat, limitele sale originare vor apărea și este plauzibil să ținem seama de faptul că dinamica sa va conduce la îndepărțarea lor. Pe de altă parte, nimic nu va opri impactul opiniei publice asupra acestor probleme"¹².

Pentru țara noastră, care întotdeauna s-a pronunțat cu hotărâre în spiritul justiției internaționale, având de altfel o remarcabilă tradiție în domeniul dreptului internațional penal, adoptarea Statutului de la Roma constituie un eveniment memorabil, ce nu poate decât să ne bucure, indiferent de limitele și insuficiențele sale, inherente oricărui document internațional, care constituie rezultatul unor negocieri și care, în mod inevitabil, trebuie să accepte compromisuri.

¹¹ Cf. Mădălina Stănescu, *articolul citat*.

¹² Monique Chemillier-Gendreau, *Un tribunal international pour finir avec l'impunité. Universalité des droits humains*, în "Le Monde Diplomatique", 1998, nr. 12.

XVI Curtea penală internațională. Istorie și realitate

Este, de aceea, meritul distinsului jurist dr. Dumitru Diaconu, de a fi întreprins un studiu de substanță asupra justiției internaționale, în care și-a exprimat cu curaj și competență opinile, înfățișând opiniei publice din țara noastră textul român al unui document internațional atât de important.

Nu putem decât să-l felicităm pe autor pentru această muncă laborioasă, pe care am prețuit-o încă din vremea în care, cu sârg și devoțiune, își pregătea teza de doctorat, estimând că prin cercetarea pe care a întreprins-o a adus o reală contribuție la cunoașterea și înțelegerea mai bună a problemelor justiției internaționale, prezentând o lucrare de mare interes pentru publicul cititor.

Prof. univ. dr. Victor Duculescu
Membru titular al Academiei Oamenilor
de Știință din România

CUPRINS

Argument.....	1
Proiecte de început ale înființării unei instanțe internaționale penale	4
Crearea instanțelor internaționale penale ad-hoc.	
Jurisdicție	7
1. Tribunalul militar internațional de la Nürnberg	7
2. Tribunalul militar internațional de la Tokio.....	10
3. Tribunalul internațional pentru fosta Iugoslavie.....	11
4. Tribunalul internațional pentru Ruanda	14
Competența materială a instanțelor internaționale penale ad-hoc.....	17
1. Tribunalul militar internațional de la Nürnberg	17
2. Tribunalul internațional pentru fosta Iugoslavie.....	18
3. Tribunalul internațional pentru Ruanda	19
Crime internaționale ce fac obiectul Convențiilor internaționale după cel de-al doilea război mondial	21
Imprescriptibilitatea crimelor de război, contra păcii și umanității.....	25
Inițiative privind crearea unei instanțe internaționale penale cu caracter permanent și a unui Cod universal al crimelor internaționale.....	27
1. Curtea criminală internațională	28
2. Codul crimelor împotriva păcii și securității omenirii.....	29
Statutul de la Roma al Curții Penale Internaționale.	
Momentul istoric al adoptării sale	32
Statutul de la Roma al Curții Penale Internaționale.	
Cuprins	35
Statutul de la Roma al Curții Penale Internaționale.	
Conținut	43

PROIECTE DE ÎNCEPUT ALE ÎNFIINȚĂRII UNEI INSTANȚE INTERNAȚIONALE PENALE

Problema creării unor instanțe penale internaționale, a fost preocuparea juristilor încă din secolul trecut.

Jurisconsultul elvețian Gustav Moynier a conceput în anul 1877 organizarea unei Jurisdicții criminale internaționale pentru represiunea crimelor comise împotriva dreptului întăritor. Un astfel de tribunal urma să fie compus din 5 membri, dintre care două numiți de beligeranți și trei de statele neutre. Competența tribunalului viza judecarea crimelor de război comise prin încălcarea dispozițiilor Convenției de la Geneva din 1864.

După un prim insucces, Moynier a reluat propunerea sa la Institutul de drept național de la Cambridge, dar s-a izbit de aceeași insucces, obiectându-se că proiectul său nesocotește jurisdicția națională.

De atunci, ideea creării unei jurisdicții penale internaționale a preocupat în mod permanent cercurile juridice și politice.

Astfel prin Convenția de la Haga, din 1907 s-a încercat instituirea unei "Curți internaționale de prize maritime", competență a se pronunța asupra capturării unei nave, de către o altă navă cu pavilion străin.

După primul război mondial, Tratatul de la Versailles prevedea în articolul 227, constituirea unui tribunal special compus din cinci judecători, provenind din țările victorioase în război – Statele Unite ale Americii, Marea Britanie, Franța, Italia, Japonia – pentru a judeca pe Wilhelm al II-lea de Hohenzolern, împăratul Germaniei, învinșă în război, vinovat de "ofensă adusă moralei internaționale și forței sfinte a tratatelor".

Tratatul mai prevedea în articolele următoare (articolul 228 – 230) urmărirea și judecarea în Germania și pe teritoriul Puterilor aliate și asociate a persoanelor acuzate de a fi comis acte contrare legilor și obiceiurilor războiului, tribunalele care urmau să-i judece fiind compuse din membri aparținând tribunalelor militare ale Puterilor interesate, dacă faptele erau comise împotriva resortisantilor mai multor puteri aliate. Însă împăratul n-a fost judecat pentru că Olanda – unde se refugiase – nu l-a extrădat.

Cât privește activitatea celorlalte tribunale, ea a fost extrem de redusă, deoarece guvernul german a refuzat să pună la dispoziția puterilor victorioase pe cei vinovați.

În perioada interbelică, dat fiind responsabilitățile antrenate în primul război mondial, au fost multiple preocupări pe plan internațional atât în cadrul Societății Națiunilor, cât și în cadrul unor foruri științifice de drept internațional, pentru crearea unei instanțe penale internaționale permanente.

În 1920 în cadrul Societății Națiunilor, Comitetul de juriști constituit de Consiliul Ligii Națiunilor a întocmit un proiect de organizare a unei Înalte Curți de Justiție Internațională, separată de Curtea Permanentă de Justiție Internațională, competență de a judeca crimele contra dreptului întăritor deferite de Adunarea sau de Consiliul Legilor. În cele din urmă Adunarea a decis că ideea unei jurisdicții penale internaționale este prematură.

Între 1920 – 1936, înființarea unei jurisdicții penale internaționale a fost susținută de mai multe societăți internaționale ale juristilor între care Asociația de drept internațional, Institutul de drept internațional, Asociația internațională de drept penal.

În calitatea sa de președinte al Asociației de drept penal, reputatul jurist român Vespasian Pella a întocmit în 1928 un proiect de Statut al unui tribunal penal internațional, statut pe care Asociația l-a aprobat. Acest Statut prevedea crearea unei camere penale internaționale în sănul Curții Permanente de Justiție Internațională, din cadrul Societății Națiunilor.

În 1935 Vespasian Pella, în calitate de raportor, a întocmit planul unui cod represiv mondial, plan ce includea și proiectul de statut din 1928 vizând crearea unei camere penale internaționale în cadrul Curții Permanente de Justiție Internațională.

Meritele lui Vespasian Pella privind crearea unei curți penale internaționale și a unui cod represiv mondial au fost unanim

recunoscute în lume, el fiind cel care a aruncat scânteia creațoare, asa cum spunea Jean Graven, președinte al Asociației Internaționale de Drept Penal, rector al Universității din Geneva.

De altfel eforturile lui Vespasian Pella s-au concretizat prin adoptarea la 16 noiembrie 1937, odată cu Convenția asupra prevenirii și reprimării terorismului a "Convenției pentru crearea unei Curți penale internaționale". Rolul Curții era acela de a judeca pe indivizi acuzați de săvârșirea vreunei din infracțiunile prevăzute de Convenția referitoare la terorism.

Curtea avea un caracter permanent, sediul urmând a fi stabilit la Haga, ea fiind compusă din 5 membri, juristi cu competență recunoscută în dreptul penal, care au fost sau sunt judecători ai unor instanțe penale naționale ale statelor membre ale Societății Națiunilor.

Convenția preciza în cele 56 de articole statutul judecătorilor, organizarea și competența Curții, procedura de judecată, pedeșele ce se pot aplica, executarea acestora.

Deși semnată de 24 de state Convenția n-a intrat în vigoare, procedurile de ratificare fiind împiedicate de declanșarea celui de-al doilea război mondial.

CREAREA INSTANȚELOR INTERNAȚIONALE PENALE AD-HOC. JURISDICTIE

1. Tribunalul militar internațional de la Nürnberg

Dacă până la izbucnirea celui de-al doilea război mondial justiția penală internațională a fost marcată numai de proiecte, atrocitățile și crimele comise în timpul celei mai mari conflagrații din istoria omenirii au determinat marile puteri învingătoare să se gândească serios, chiar spre finele războiului, la instituirea unei instanțe care să judece pe marii criminali naziști, responsabilii unor asemenea fapte ce-au zguduit conștiința umanității.

În acest sens, Declarația de la Moscova din 30 octombrie 1943 a principalelor puteri aliate și asociate în timpul războiului cuprindea intenția fermă a acestora ca ofițerii și soldații germani și membri partidului nazist care au fost responsabili de atrocități și crime și care au luat parte în mod voluntar la îndeplinirea lor, să fie trimiși în țările unde au fost săvârșite faptele lor abominabile pentru a fi judecați și pedepsiți conform legilor din aceste țări, iar marii criminali, ale căror crime erau fără localizare geografică precisă, să fie pedepsiți potrivit unei decizii comune a guvernelor aliate.

În baza acestei declarații, Guvernul provizoriu al Republicii Franceze și Guvernele Statelor Unite ale Americii, al Regatului Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord și al U.R.S.S. au încheiat la Londra la 8 august 1945 "Acordul privind urmărirea și pedepsirea marilor criminali de război ai Puterilor europene ale Axei", prin care au hotărât instituirea unui Tribunal militar internațional care să judece pe criminalii de război ale căror crime erau fără localizare geografică precisă.

Acordul cuprindea, în anexă, statutul Tribunalului în care se stabileau reguli de constituire, de jurisdicție și de funcționare a acestuia.

S-a convenit ca sediul acestui Tribunal să fie în orașul Nürnberg din Germania.

În articolul 5 al acestui Statut era cuprinsă o dispoziție, potrivit căreia, în caz de necesitate, determinată de numărul proceselor de judecată, se puteau înființa și alte tribunale, cu compozitie, competență și procedură identice cu cele prevăzute în Statut.

Tribunalul militar internațional de la Nürnberg era compus din patru membri și patru supleanți, reprezentând pe cele patru mari puteri învingătoare în război, președinția acestuia fiind asigurată pe rând de către unul din judecători. Hotărârile erau luate cu majoritatea membrilor săi, în caz de egalitate prevalând votul președintelui. Pentru a se hotărî condamnarea era necesar votul cel puțin trei judecători.

Tribunalul era competent să judece orice persoană care, acto-nând în contul țărilor europene ale Axei, a comis, individual sau cu titlu de membru ai unor organizații, oricare din crimele menționate expres în Statut.

Conducătorii, organizatorii, provocatorii sau complicii care au luat parte la elaborarea sau executarea unui plan concertat ori a unui complot pentru comiterea oricărei dintre crimele prevăzute de Statut erau considerați răspunzători pentru toate actele îndeplinite de către alte persoane în executarea planurilor respective, situația lor fiind, evident, aceea de instigațori sau complici, după caz.

Faptul că asemenea persoane erau șefi de stat sau înalte funcționari nu constituia nici o scuză absolvitorie, nici un motiv de diminuare a pedepsei, iar împrejurarea că acuzatul a acționat conform instrucțiunilor guvernului său, ori a unui superior ierarhic, nu îl exoneră de răspundere, putând fi, însă, considerată un motiv de diminuare a pedepsei, dacă tribunalul aprecia că aceasta ar fi în interesul justiției (articolul 7-8).

În cazul în care în cadrul unui proces se constată că un inculpat vinovat de o anumită faptă face parte dintr-un grup sau organizație, Tribunalul era abilitat (articolul 9) să declare că grupul sau organizația respectivă sunt criminale. În virtutea acestui text,

Gestapoul, S.S.-ul și conducerea partidului nazist german au fost declarate criminale. O asemenea declaratie îndreptătea autoritățile competente ale fiecăruia dintre statele care au constituit tribunalul să defere tribunalelor militare naționale pe oricare din membrii organizației sau grupului declarat ca având caracter criminal în virtutea simplei lor afiliere la un asemenea grup sau organizație, al căror caracter criminal rămânea stabilit și nu putea fi contestat.

Tribunalul era împoternicit să judece pe acuzați și în contumăcia, indiferent că aceștia nu au fost descoperiți sau nu se prezintă, dinca se considera că judecarea lor este în interesul justiției.

Pentru descoperirea criminalilor de război, efectuarea actelor de urmărire penală, pregătirea actului de acuzare și susținerea acestuia în fața tribunalului Statutul prevedea constituirea unei Comisii de instrucție și urmărire a marilor criminali de război, compusă din reprezentanți ai Ministerului public din cele patru țări semnătare ale acordului (articolul 14 și 15).

Statutul prevedea în articolul 16 garanțiile fundamentale pentru ca acuzații să fie judecați în cadrul unui proces echitabil, precum și reguli de procedură amănunte care să fie observate de tribunal pe timpul procesului, inspirate din regulile fundamentale judiciare și procedurale în vigoare la acea dată în cadrul procesului penal în legislația statelor care au constituit tribunalul.

Hotărârea tribunalului prin care se constata vinovăția inculpa-tului sau acesta era achitat de orice penalitate era, potrivit articolul 26 al Statutului, definitivă și nesusceptibilă de revizuire și trebuia să fie motivată.

Tribunalul putea să pronunțe în caz de constatare a vinovăției pedeapsa cu moartea sau orice altă pedeapsă pe care o consideră ca justă, având și dreptul de a ordona confiscarea oricărora bunuri furate de către condamnat, care erau remise Consiliului de Control al Aliatilor din Germania (articolul 27 și 28).

Executarea pedepselor era încredințată Consiliului de Control al Aliatilor, care avea și dreptul de a modifica sau de a reduce pedepsele aplicate, fără a le agrava (articolul 29).

Tribunalul militar internațional de la Nürnberg a funcționat între 20 noiembrie 1945 și 1 octombrie 1946.

La această ultimă dată Tribunalul militar internațional de la Nürnberg s-a pronunțat condamnând la moarte 12 persoane, la

muncă silnică pe viață 3 persoane, la închisoare între 10 și 20 de ani alte 4 persoane, iar în privința a 3 inculpați s-a dispus achitarea.

2. Tribunalul militar internațional de la Tokio

Este de fapt, Tribunalul militar internațional pentru Extremul Orient, cunoscut ca Tribunalul de la Tokio, după sediul său ce-a fost stabilit în acest oraș. El a fost înființat în condiții istorice asemănătoare ce cele de la Tribunalul de la Nürnberg.

Înființarea unui asemenea tribunal a fost convenită în cuprinsul "Declarației de la Postdam" din 26 iulie 1945, semnată de Statele Unite ale Americii, Marea Britanie și China și care cuprindea condițiile de capitulare a Japoniei. La această Declarație a aderat la 8 august 1945, odată cu intrarea sa în război contra acestei țări și fosta U.R.S.S. Ea a fost acceptată de Japonia, după înfrângerea sa, la 1 septembrie 1945.

În baza acestei Declarații, Comandantul suprem al forțelor aliante din Extremul Orient, generalul Mac Arthur, a aprobat la 19 ianuarie 1946 "Carta Tribunalului militar internațional pentru Extremul Orient" care oferea cadrul juridic de a pedepsi cu promptitudine pe militanții japonezi și ei răspunzători de crimele de război comise în această parte a lumii.

Generalul american Mac Arthur avea potrivit acestei Carte, atribuția de a numi pe președintele tribunalului și pe judecătorii de pe o listă propusă de statele care au semnat actul de capitulare a Japoniei și de alte state care au aderat la acesta.

El exercita totodată și alte funcții legate de numirea președintelui Consiliului care îndeplinea atribuțiile de instruire, urmărire penală și susținere a acuzării sau de executarea, modificarea ori atenuarea pedepselor pronunțate, exercitând în fapt supravegherea asupra întregii activități a tribunalului.

În linii generale, Carta Tribunalului de la Tokio, cuprindea principii și reglementări similare cu cele din Statutul Tribunalului de la Nürnberg, dar avea și unele deosebiri: Tribunalul era compus din cel puțin 6 membri și cel mult 11 membri, judecând în complet de 6 judecători.

Tribunalul, comparativ cu cel de la Nürnberg, nu era abilitat să declare criminale anumite grupuri sau organizații, competența Tribunalului "ratione personae" limitându-se la persoanele învinuite a fi comis crime grave.

Regulile de procedură și garanțiile judiciare, precum și cele privind responsabilitatea acuzaților sau pedepsile ce se puteau aplica erau similare celor din Statutul Tribunalului de la Nürnberg.

Nu erau cuprinse mențiuni în Cartă despre caracterul definitiv sau herevizibil al hotărârii, hotărârea fiind executorie la ordinul Comandantului Suprem al forțelor aliate, singurul pentru care se prevedea dreptul de a o modifica.

Tribunalul militar de la Tokio și-a încheiat lucrările la 12 noiembrie 1948, condamnând la moarte 7 persoane, la închisoare pe viață 11 persoane, iar alte 7 la detinere pe viață.

3. Tribunalul internațional pentru fosta Iugoslavie

După cel de-al doilea război mondial, sub girul celei mai cunoscute organizații universale la care au aderat statele pentru apărarea supremelor valori ale comunității internaționale, pacea și securitatea, au fost înregistrate consecvențe preocupări pentru crearea unei instanțe internaționale permanente și nu ad-hoc.

Aceasta pentru că Tribunalele internaționale de la Nürnberg și Tokio, au fost supuse la diverse critici care atingeau îndeosebi imparțialitatea actului de justiție, cu răsfrângeri profunde asupra principiilor independenței judecătorilor, principiu sacru și inviolabil al justiției universale.

Din păcate, proiectele Comisiei de drept internațional din cadrul O.N.U. concepute în anii următori și anume Statutul pentru o Curte criminală internațională și Proiectul Codului crimelor contra păcii și securității umanității nu și-au găsit finalitatea practică.

Astfel că, tot la soluția unei instanțe penale internaționale cu caracter ad-hoc, ca acum 50 de ani, a trebuit să apeleze comunitatea internațională, pentru a pedepsi pe autorii crimelor comise pe teritoriul fostei Iugoslavii urmare a conflictului izbucnit între sărbi, croați și musulmani.

Date fiind ororile săvârșite, Consiliul de Securitate al O.N.U., prin rezoluția nr. 764 din 13 iulie 1992 atrăgea atenția că toate părțile, aflate în conflict să se conformeze obligațiilor asumate potrivit dreptului internațional umanitar și că persoanele care comit sau ordonă să se comită încălcări grave ale Convențiilor de la Geneva sunt direct răspunzătoare pentru aceste încălcări.

După această Rezoluție, au urmat altele, și anume Rezoluția nr. 771 din 13 august 1992, care a reafirmat și dezvoltat cele cuprinse în rezoluția anterioară, precum și Rezoluția nr. 780 din 6 octombrie 1992, prin care se dispunea formarea de către secretarul general al O.N.U. a unei comisii de experti care să analizeze datele furnizate de Iugoslavia asupra încălcărilor grave și să întocmească un raport.

Pe baza raportului secretarului general al O.N.U., Consiliul de Securitate a adoptat Rezoluția nr. 808 din 22 februarie 1993, prin care se hotără înființarea unui tribunal internațional, iar secretarul general era rugat să prezinte propunerile concrete și opțiuni adecvate pentru implementarea rapidă și efectivă a acestei hotărâri, ținând seama și de sugestiile prezentate de statele membre ale O.N.U.

Pe baza unor asemenea propunerile și studiul efectuat de secretarul general al O.N.U., privind înființarea unui tribunal internațional, luând cunoștință de numeroasele aspecte juridice și politice ce implica instituirea unei asemenea instanțe, Consiliul de securitate prin Rezoluția nr. 827 din 25 mai 1993 a decis "stabilirea unui tribunal internațional pentru scopul unic de a pedepsi persoanele responsabile de violări grave ale dreptului umanitar, comise pe teritoriul fostei Iugoslavii, între 1 ianuarie 1991 și o dată ce urmează a fi stabilită de Consiliul de Securitate la restabilirea păcii".

Totodată prin această rezoluție a fost stabilit și statutul Tribunalului internațional pentru fostă Iugoslavie.

Acesta a fost constituit ca organ subsidiar al Consiliului de Securitate, în virtutea articolul 29 din Carta O.N.U.

Potrivit Statutului, Tribunalul internațional, al căruia sediu este stabilit la Haga, este compus din 11 judecători, aleși pe o perioadă de 4 ani, cu dreptul de a fi realeși, de Adunarea Generală a O.N.U., la propunerea Consiliului de Securitate, de pe o listă de 22-23 persoane, întocmită de secretarul general pe baza nomi-

nalizărilor făcute de către statele interesate, care pot prezenta căte doi candidați de naționalitate diferită, conform unor criterii care să garanteze competența și obiectivitatea acestora. Cei 11 judecători sunt repartizați în două camere de primă instanță de 3 judecători și o cameră de apel de 5 judecători (articulul 11-12).

Procurorul tribunalului este numit de Consiliul de Securitate pe baza propunerii Secretarului general al O.N.U., tot pentru o perioadă de 4 ani fiind ajutat de personalul necesar numit la propunerea sa de Secretarul general al O.N.U. (articulul 16).

Competența după persoane a tribunalului este limitată la persoane fizice, autori, coautori, complici și instigatori, care au comis violări grave ale dreptului internațional, fără a se prevedea înculparea unor grupuri instituționalizate (articulul 6-7).

Potrivit Statutului, Tribunalul internațional pentru fostă Iugoslavie aplică normele dreptului internațional umanitar care fac parte neîndoilenic din dreptul cutumiar, pentru a nu se contesta anumite norme ale convențiilor scrise la care unele state nu sunt părți.

Procedura Tribunalului este publică, potrivit articolul 21 și 22 al Statutului. Articolul 21 recunoaște acuzatului toate garanțiile judiciare prevăzute de Pactul referitor la drepturile civile și politice din 1966.

Hotărârile date de camerele de primă instanță sunt supuse recursului în fața Camerei de apel a Tribunalului, la sesizarea procurorului sau a comandanțului, numai pentru eroare într-o problemă de drept și eroare asupra faptelor stabilite. Camera de apel poate confirma, casă sau revizui hotărârea camerelor de primă instanță (articulul 25).

Inspirându-se din evoluțiile actuale ale reglementărilor internaționale care tind să aboli pedeapsa cu moartea, Statutul nu prevede decât pedepse cu închisoarea, la individualizarea quantumului pedepsei tribunalul trebuie să recurgă la practica generală privind pedeapsa închisorii a tribunalelor locale de pe teritoriul fostei Iugoslavii, deci la normele aplicabile pe teritoriul unde s-au comis infracțiunile. Odată cu pedeapsa, tribunalul este abilitat să decidă și restituirea către proprietarii legitimi a oricăror bunuri și valori dobândite ilegal de către persoanele condamnate (articulul 24).

Pedeapsa închisorii se execută într-un stat desemnat de Tribunalul internațional de pe o listă a statelor membre ale O.N.U., care au indicat Consiliului de Securitate voința lor de a accepta

persoanele condamnate, potrivit regimului aplicat în statul respectiv (articolul 27). Statele respective au dreptul să acorde și grătirea, însă, sub controlul Tribunalului internațional (articolul 28).

Statele membre ale O.N.U. sunt obligate să coopereze și să acorde asistență juridică tribunalului internațional pentru identificarea și căutarea persoanelor vinovate, producerea de dovezi, expedierea documentelor și îndeosebi pentru arestarea și aducerea în fața tribunalului a persoanelor împotriva cărora s-a emis mandat de arestare sau de aducere (articolul 29).

Tribunalul internațional penal pentru fosta Iugoslavie, instanță ce-si exercită și-n prezent funcțiile sale de aducere în justiție a persoanelor răspunzătoare de încălcările grave ale dreptului umanitar pe teritoriul fostei Iugoslavii, în pofida numeroaselor critici privind ființarea, organizarea și funcționarea sa, reprezintă un pas important în demersul consecvent al comunității internaționale pentru tragerea la răspundere penală a tuturor persoanelor "presumate responsabile" de crime și anume: reprezentanți politici cu putere de decizie, comandanți de diferite ierarhii și subordonanți sau simplii execuțanți.

Tribunalul internațional pentru fosta Iugoslavie a servit de altfel ca model pentru înființarea ulterioară a unui tribunal internațional penal ad-hoc și anume Tribunalul internațional penal pentru Ruanda.

4. Tribunalul internațional pentru Ruanda

În baza prevederilor Capitolului VII al Cartei O.N.U., prin Rezoluția nr. 955 din 8 noiembrie 1994 a Consiliului de Securitate a fost înființat acest Tribunal cu titulatura completă de "Tribunalul internațional penal pentru pedepșirea persoanelor responsabile de genocid și alte violări grave ale dreptului internațional umanitar comise pe teritoriul Ruandei și a cetățenilor ruandez, responsabili de genocid și alte asemenea violări comise în teritoriul statelor vecine între 1 ianuarie 1994 – 31 decembrie 1994". Rezoluția nu menționează un sediu al Tribunalului, acesta urmând a se stabili ulterior tot de către Consiliul de Securitate, însă precizează că un oficiu al Tribunalului este obligatoriu să funcționeze pe teritoriul Ruandei.

Tribunalul are o organizare și principii de funcționare similare cu cele ale Tribunalului internațional pentru fosta Iugoslavie, în ce privește atât componenta sa, statutul judecătorilor, procedura de judecată, răspunderea individuală a făptuitorilor, garanțiile procedurelale pentru inculpați, cât și cooperarea și asistența judiciară dată de statele membre ale O.N.U., pentru identificarea, arestarea și anchetarea persoanelor învinuite de săvârsirea unor crime.

În ce privește competența, Tribunalul este abilitat să judece pe doar o parte persoanele, indiferent de calitatea și cetățenia acestora, care au comis crime legate de războiul fratricid pe teritoriul Ruandei, iar pe de altă parte persoanele, cetăteni ai statului ruandez, care au comis acte de genocid sau alte crime pe teritoriul statelor vecine Ruandei, în perioada conflictului armat indicat în titulatura acestui Tribunal, 1 ianuarie – 31 decembrie 1994.

Statutul prevede o competență prevalentă a Tribunalului internațional, față de orice altă instanță, care ar judeca fapte de natura celor menționate săvârșite în limitele teritoriale stabilite, principiul *non bis in idem* aplicându-se în mod absolut în ce privește hotărârile tribunalului internațional și în mod relativ pentru hotărârile date de tribunalele naționale, în sensul că persoanele judecate de acestea vor putea fi rejugădate de tribunalul internațional, dacă hotărârile pronuntate în ceea ce-i privește se referă la fapte caracterizate ca fiind crime de drept comun, ori dacă judecata în fața unui tribunal național nu a fost imparțială, a fost angajată doar cu scopul de a-l salva pe inculpat de la răspunderea penală internațională sau nu s-a desfășurat cu diligență necesară.

Sentința Tribunalului internațional poate fi atacată cu apel pentru erori de fapt sau de drept și supusă revizuirii pentru motive specifice acestei căi de atac.

Pedeapsa aplicată de tribunal nu poate fi decât închisoarea pe termen determinat, ale cărei limite se apreciază în raport de practica generală privind pedepsele privative de libertate a tribunalelor din Ruanda. Ea se execută pe teritoriul Ruandei sau al oricărui stat care și-a exprimat voința de a accepta persoane condamnate de către Tribunal. Grătirea sau comutarea pedepsei se poate face numai de către președintele tribunalului, cu consultarea celorlalți judecători, la propunerea autorităților statului pe teritoriul căruia aceasta se execută.

Președintele Tribunalului internațional pentru Ruanda trebuie să prezinte anual Consiliului de Securitate și Secretarului general al O.N.U. un raport asupra activității desfășurate de instanță.

Si acest Tribunal penal internațional pentru Ruanda, ca și Tribunalul internațional pentru fosta Iugoslavie, este în actualitate, el fiind o soluție tot a momentului – cu inerentele ei lacune – pentru a responsabiliza pe autorii crimelor de genocid sau a gravelor violări ale dreptului internațional umanitar săvârșite pe teritoriul Ruandei.

- ◆ pedepsele colective;
- ◆ luarea de ostaceci;
- ◆ actele de terorism;
- ◆ ultragierea demnității corporale (umiliri, tratamente degradante, răpiri, prostituarea forțată, etc.);
- ◆ jaful și execuțiile fără o judecată prealabilă;
- ◆ judecarea fără respectarea garanțiilor judiciare corespunzătoare.

CRIME INTERNAȚIONALE CE FAC OBIECTUL CONVENTIILOR INTERNAȚIONALE DUPĂ CEL DE-AL DOILEA RĂZBOI MONDIAL

În afara statutelor tribunalelor internaționale penale ad-hoc care circumscriu în prevederile lor crimele internaționale de competența acestor instanțe, există convenții internaționale, după cel de-al doilea război mondial care au ca obiect stabilirea și definirea acestor crime.

Cele mai importante ca întindere și rezonanță, la care au aderat majoritatea statelor lumii sunt cele 4 Convenții de la Geneva din 1949 și Protocolul I din 1977 referitor la aceste Convenții, ce sunt și astăzi în vigoare.

Ele constituie un adevărat sediu al materiei având ca obiect crimele internaționale.

Mentionăm astfel :

- ◆ Convenția pentru ameliorarea soartei militarilor răniți în forțele armate în campanie (I)
- ◆ Convenția pentru îmbunătățirea soartei rănitilor, bolnavilor și naufragiaților din forțele armate pe mare (II)
- ◆ Convenția de la Geneva privitoare la tratamentul prizonierilor de război (III)
- ◆ Convenția privitoare la protecția persoanelor civile în timp de război (IV)

Sistemul represiv al Convențiilor din 1949 a fost lărgit și consolidat prin "Protocolul I" din 1977, Protocol adițional la Convențiile de la Geneva din 12 august 1949, cu privire la protecția victimelor de război din conflictele armate internaționale.

Cele 4 Convenții de la Geneva, enumerau "ca infracțiuni grave" următoarele acte, dacă sunt comise împotriva persoanelor și bunurilor protejate de Convenții :

- ◆ omuciderea intenționată;
 - ◆ tortura sau tratamentele inumane, inclusiv experientele biologice;
 - ◆ faptul de a cauza, în mod intenționat, mari suferințe, sau de a aduce atingeri grave integrității fizice și sănătății;
 - ◆ distrugerea și înșurarea de bunuri, nejustificate de necesitățile militare și desfășurate pe scară mare, în mod ilicit și arbitrar;
 - ◆ faptul de a constrângi un prizonier de război să servească în forțele armate ale puterii inamice sau acela de a-l lipsi de dreptul său de a fi judecat în mod regulat și imparțial potrivit prevederilor Convenției;
 - ◆ luarea de ostacei.
- Protocolul I de la Geneva 1977, privind protecția victimelor conflictelor internaționale, a adăugat și alte infracțiuni grave în afara celor menționate în Convențiile din 1949 și anume :
- ◆ îndreptarea atacurilor împotriva populației civile;
 - ◆ lansarea unui atac nediscriminatoriu afectând populația civilă sau bunurile civile și a unui atac împotriva instalațiilor conținând forțe periculoase, știind că vor provoca pierderi și vătămări excesive populației civile și daune excesive bunurilor și instalațiilor;
 - ◆ atacarea localităților neapărăte și zonelor demilitarizate;
 - ◆ atacarea unei persoane scoasă în afara luptei;
 - ◆ folosirea cu perfidie a emblemelor și semnelor distinctive ale Crucii Roșii.

În completarea acestui tablou, sunt considerate "infracțiuni grave" următoarele acte dacă au fost comise cu intenție și cu încălcarea Convențiilor din 1949 și a Protocolului I de la Geneva :

- ◆ transferarea de către puterea ocupantă a unor părți din propria populație sau deportarea și transferul a întregii populații civile sau părți ale acesteia din teritoriul ocupat în cadrul sau în afara acestui teritoriu prin încălcarea Convenției a IV-a;

- ◆ practicile de apartheid și alte practici inumane și degradante care ofensează demnitatea umană, bazate pe discriminare rasială;
- ◆ atacarea bunurilor culturale, ușor de recunoscut și care sunt situate în imediata apropiere de obiective militare, cauzând o distrugere masivă a lor;
- ◆ privarea persoanelor protejate de convenții și de protocol de dreptul la o judecată imparțială și reglementată;
- ◆ orice act medical care n-ar fi motivat starea de sănătate a persoanelor respective (internate, deținute sau private de libertate în alt mod) și care ar pune în mod grav în pericol starea de sănătate sau integritatea fizică sau morală a acelei persoane.

În afara Convenției de la Geneva din 1949 și a Protocolului I de la Geneva din 1977, în vigoare astăzi există și alte reglementări internaționale, de asemenea în vigoare, prin care sunt sanctionate faptele ilicite cele mai grave apreciate ca și crime internaționale.

Sunt edificatoare în acest sens :

- ◆ Convenția pentru prevenirea și reprimarea crimei de genocid adoptată de Adunarea Generală a O.N.U. prin rezoluția 260 III din 3 decembrie 1948;
- ◆ Convenția suplimentară pentru desființarea sclaviei, comertului cu sclavi și a instituțiilor sau practicilor similare sclavajului;
- ◆ Convenția internațională asupra eliminării și reprimării crimei de apartheid adoptată de O.N.U. prin Rezoluția nr. 3068 din 30 noiembrie 1973;
- ◆ Rezoluția 3314 din 14 decembrie 1974 a Adunării Generale a O.N.U. prin care au fost definite actele de agresiune.

Pe plan internațional, după cel de-al doilea război mondial au fost adoptate și alte convenții care obligă statele semnătare la o condință care să nu conducă la utilizarea unor arme de distrugere în masă.

Această interdicție are ca temei Protocolul I de la Geneva din 1977, în care este precizat expres – articolul 35 – că sunt interzise mijloacele și metodele care :

- ◆ produc un rău superfluu;

- ◆ au efecte nediscriminante, adică nu fac distincție între obiectivele militare și populația civilă și bunurile cu caracter civil;
 - ◆ au efecte extinse grave și durabile asupra mediului natural;

Astfel de arme sunt armele de distrugere în masă, armele nucleare, bacteriologice, chimice, incendiare sau armele viitorului: laserii de luptă, arme radiologice, mijloace și metode de răzbătă electronic, dispozitive cu ultrasuflare, dispozitive cu fulgere luminoase.

Din păcate nu există încă un tratat sau convenție internațională cu efecte juridice depline în care să fie înscrisă obligația ca marile puteri nucleare ce detin arma atomică să nu folosească această armă temută și catastrofală pentru întreaga omenire.

Este adevărat însă că s-a adoptat Rezoluția nr. 1653 (XVI/1961), care declară că folosirea armelor nucleare reprezintă o încălcare directă a Cartei O.N.U., este contrară dreptului internațional și legilor umanității și că statul care ar folosi această armă, va fi considerat că a acționat contra legilor umanității și ar comite o crimă împotriva omenirii și civilizației ei, dar o atare Rezoluție a O.N.U. are caracter de recomandare și nu are fortă juridică obligatorie.

Si totusi conform acestei Rezolutii, statul care ar folosi aceasta armă ar actiona contra legilor umanitatii si ar comite o crima impotriva omenirii si civilizatiei.

Este de fapt o trimisere în timp și peste timp la prevederile unei convenții internaționale, deci cu forță juridică, ce completează prin extensiune în alte convenții, lipsa unor prevederi clare de sanctio-nare a celor mai grave fapte ce atentează la dreptul sacru al omului la viață și la valorile supreme ale comunității internaționale, pacea și securitatea.

Această convenție este Convenția a IV-a de la Haga din 1907. În Preambulul acestei Convenții denumit și "Clauza Martens" se precizează :

"Atâtă timp cât un cod mai complet asupra legilor și obiceiurilor războiului nu poate fi elaborat, înaltele părți contractante consideră oportun să declare că în cazurile care nu sunt acoperite de principiile pe care le-au adoptat, populația și beligeranții rămân sub protecția dreptului ținților, decurgând din practica stabilității între popoarele civilizate, din legile umanității și din comandamentele constituite public".

IMPRESRIPTIBILITATEA CRIMELOR DE RĂZBOI, CONTRA PĂCII ȘI UMANITĂȚII

După cum se poate observa privind tabloul crimelor internaționale înscrise în Statutul tribunalelor internaționale sau în Convențiile internaționale, astfel de fapte poartă cu ele însemnele celor mai tragice și înfricoșătoare crime colective, cu vîi și profunde reacții emotionale ale comunității internaționale.

Ele rămân adânc în conștiința umanității, conștiință ce mai poate fi eliberată doar atunci când a sosit momentul istoric al sanctiunii lor.

Cum pot să treacă zeci de ani până când autorii lor pot fi descoperiți sau trași la răspundere, pentru a nu opera prescriptia care stinge atât răspunderea penală cât și executarea pedepsei, a fost adoptată de Adunarea Generală a O.N.U. la 26 noiembrie 1998 "Convenția asupra imprescriptibilității crimelor de război și crimelor contra umanității".

Aceasta a fost reacția fermă a comunității internaționale la propunerea din anul 1964 a Guvernului Republicii Federale a Germaniei, de a considera prescrise conform codului său penal intern crimele de război și crimele umanității după 20 de ani de la capitularea fără condiții a Germaniei.

Prin adoptarea Convenția asupra imprescriptibilității crimelor de război și crimelor contra umanității, autorii acestor crime pot fi sancționați oricând, indiferent de data la care au fost comise.

De altfel, în articolul 1 din Convenție se precizează: "Oricare ar fi data la care au fost produse, crimile următoare sunt imprescripțibile:

a. crimile de război, aşa cum sunt definite în Statutul Tribunalului Militar International de la Nürnberg, din 8 august

1945 și confirmate prin Rezoluțiile Adunării generale a O.N.U., 3 (I) și 95 (I) din 13 februarie 1946 și 11 decembrie 1946, și în special "infracțiunile grave" enumerate în Convențiile de la Geneva – din 12 august 1949, privind protecția victimelor de război.

b. crimele împotriva umanității, indiferent dacă sunt comise în timp de război sau în timp de pace, așa cum sunt definite în Statutul Tribunalului Militar Internațional de la Nürnberg din 8 august 1945, și confirmate prin Rezoluțiile Adunării Generale a O.N.U., 3 (I) și 95 (I) din 13 februarie 1946 și 11 decembrie 1946, evicțiunea prin atac armat sau ocupație și actele inumană care decurg din politica de apartheid, precum și crima de genocid așa cum este definită în Convenția din 1948, privind prevenirea și pedepsirea crimelor de genocid, chiar dacă aceste acte nu constituie o violare a dreptului intern al țării în care au fost comise.

Conform altor prevederi din această Convenție, statele părți se obligau să abolească orice prescripții ale acestor crime înscrise în dreptul intern. Odată abolită prescripția acestor crime, se impunea a se lua măsuri pe plan internațional în vederea pedepsirii autorilor unor asemenea crime. În acest sens, Adunarea generală a O.N.U. a adoptat în 1973, rezoluția referitoare la "Principiile cooperării internaționale privind depistarea, arestarea, extrădarea și pedepsirea individelor vinovați de crime de război și crime împotriva umanității".

Sistemul internațional de reprimare a acestor infracțiuni viza, în mod exclusiv, legislația națională, stabilindu-se ca infracțiunile grave la cele patru Convenții de la Geneva din 1949 și Protocolul I din 1977 să fie, de regulă, de competență tribunalelor naționale ale statului în puterea căruia se află inculpații și, în mod excepțional, ale statului cărora le sunt remiși acești inculpați.

INIȚIATIVE PRIVIND CREAREA UNEI INSTANȚE INTERNAȚIONALE PENALE CU CARACTER PERMANENT ȘI A UNUI COD UNIVERSAL AL CRIMELOR INTERNAȚIONALE

Având în vedere experiența Tribunalelor militare ad-hoc de la Nürnberg și Tokio, în cadrul celei mai cuprinzătoare organizații mondiale de apărare a păcii înființată imediat după terminarea celui de-al doilea război mondial – O.N.U. – s-a luat inițiativa creării unei instanțe internaționale permanente.

Lumea dorea o instantă internațională creată departe de tumultul războiului, în timp de pace pentru a nu se răsfrângă în activitatea ei, aura învingătorilor, instantă în care legea odată convenită pentru instrumentarea și sanctionarea celor mai grave crime internaționale, să fie aplicată în mod egal și imparțial pentru toate părțile responsabile, indiferent de momentul istoric în care se săvârsește crima: pace sau război.

În acest sens Adunarea Generală a O.N.U. a însărcinat organismul său specializat, Comisia de Drept Internațional, să redacteze în paralel două proiecte și anume: Proiectul unei jurisdicții penale internaționale și Proiectul crimelor contra păcii și securității umanității.

Desi aceste proiecte au fost elaborate de Comisia de drept internațional în anul 1953 și 1954 totuși abordarea lor a trecut pe plan secundar în preocupările Organizației Națiunilor Unite, dezbaterea lor fiind amânată, *sine die*.

Conflictul din Iugoslavia izbucnit în anul 1989, în această zonă explozivă a Balcanilor, readucând în memorie crimele și atrocită-

tile comise cu aproape 50 de ani în urmă, în timpul celui de-al doilea război mondial, a impulsionat comunitatea internațională să se gândească cu adevărat serios și responsabil, la traducerea în viată a acestor proiecte.

Astfel, prin Rezoluția nr. 47-33 din 25 noiembrie 1992, Adunarea Generală a O.N.U. a mandat Comisia de drept internațional să elaboreze un proiect de statut al Curții penale internaționale.

Acest proiect de statut a stat la baza înființării în 1998 a Curții Penale Internaționale, proiect în care au fost incorporate crimele ce țin de competența Curții.

Cele două proiecte paralele, de înființare pe de-o parte a unei Curți criminale, iar pe de altă parte a unui Cod universal al crimelor, tergiversate de O.N.U., și-au găsit finalizarea în forma și conținutul actual al unui singur act și anume Statutul Curții Penale Internaționale adoptat la Conferința diplomatică a plenipotențiilor Națiunilor Unite asupra înființării unei curți criminale internaționale desfășurată la Roma în perioada 15 – 17 iulie 1998.

Dar pentru a înțelege mai bine și mai profund conținutul Statutului de la Roma e necesar o succintă și de esență privire retrospectivă a prevederilor proiectelor trenate pe rolul O.N.U. privind crearea unei curți penale criminale și al unui cod al crimelor împotriva păcii și securității omenirii.

1. Curtea criminală internațională

În Proiectul Statutului Curții Criminel Internaționale elaborat de Comisia de drept internațional a O.N.U. în 1953 se prevedea că instituirea Curții penale internaționale să se facă pe baza unei Convenții internaționale, care va cuprinde statutul ei, Curtea fiind o instanță jurisdicțională, independentă de actuala Curte Internațională de Justiție și de O.N.U., ea nefiind un organ al O.N.U., așa cum este Curtea Internațională de Justiție.

În ce privește organizarea Curții, s-a preconizat modelul de organizare a Curții Internaționale de Justiție. Curtea urma să fie compusă din 15 judecători, aleși pe un mandat de 9 ani, iar acuzarea era susținută de un jurisconsult, desemnat de partea reclamantă. Curtea avea și un Consiliu de grătiere.

Componenta Curții Criminel Internaționale, *ratione materiae*, era de a judeca și pedepsi persoanele vinovate de săvârșirea infracțiunilor internaționale prevăzute în Statutul ei. Cât privește competența acestei Curți, *ratione personae*, aceasta era aceea de a judeca persoanele fizice bănuite de comiterea unor infracțiuni internaționale, în primul rând a crimelor internaționale.

În Proiect se prevedea: "Curtea judecă indivizi acuzați de crimele definite în cadrul crimelor contra păcii și securității umanității". În cadrul lucrărilor Comisiei de Drept Internațional s-a propus lărgirea competenței Curții prin atribuirea și a funcției de interpretare a dispozițiilor dreptului internațional penal, la cererea unui stat, sau a mai multor state. Prin această activitate a ei, Curtea juca un rol important în armonizarea și unificarea dreptului internațional penal și în precizarea sensului și conținutului unumitor noțiuni și principii ale acestui drept.

Un element specific la puterea jurisdicțională a Curții era că ea nu emană în mod automat din Statutul ei, ci îl este atribuită de către statele semnătare ale Convenției de creare a Curții. În consecință, faptul că un stat a recunoscut Statutul Curții nu înseamnă că el a acceptat, în mod automat, jurisdicția sa.

Această recunoaștere urma a se face de către state fie printr-o convenție specială, fie printr-o clauză dintr-un acord special, fie printr-o declaratie specială a statului respectiv.

O persoană vinovată de comiterea unei infracțiuni internaționale, pe care o judecă Curtea, ar fi putut fi trimisă în fața ei, de statul al cărui cetățean era acea persoană sau statul pe al cărui teritoriu a fost comisă infracțiunea internațională. Dreptul de a sesiza Curtea Criminală Internațională, despre săvârșirea unei infracțiuni internaționale, îl avea Adunarea Generală a O.N.U. și oricare state părți contractante ale statutului ei.

La baza activității judiciare a Curții urma a sta dreptul internațional public, în special dreptul internațional penal și, eventual, dreptul internațional al statelor.

2. Codul crimelor împotriva păcii și securității omenirii

Proiectul de Cod al crimelor contra păcii și securității omenirii adoptat în 1954, adoptă în principiu, conținutul statutelor Tribunelor militare internaționale de la Nürnberg și Tokio fără a mai

păstra clasificarea crimelor în crime contra păcii, crime de război și crime împotriva umanității, această clasificare reluându-se în principiu sub denumirea de crime contra păcii și securității umanității.

Supusă la multiple critici, cu privire la conținut, această primă variantă a Proiectului de Cod a fost reluată de aceeași Comisie de Drept internațional din cadrul O.N.U., întocmindu-se, începând cu anul 1981, o altă variantă a acestui Proiect al unui Cod al crimelor împotriva păcii și securității omenirii.

Printre prevederile mai semnificative ale acestui Proiect de Cod era precizarea că este independentă de dreptul intern calificarea unei acțiuni sau unei omisiuni drept crimă împotriva păcii și securității umanității. Faptul că o acțiune sau o omisiune era sau nu pedepsită de dreptul intern, nu avea efect asupra acestor calificări (articolul 2). Se preciza, de asemenea, că "Orice individ care comete o crimă împotriva păcii și securității umanității este responsabil pentru fapta sa și pasibil de pedeapsă" (articolul 3 pct.1). Se prevedea pedepsirea acordării de ajutor, asistență sau mijloace în vederea comiterii unor astfel de crime, precum și participarea la o înțelegere pentru săvârșirea lor, precum și tentativa. (articolul 3 pct.2 și 3)

Se reafirma principiul de bază al dreptului internațional penal că "urmărirea angajată asupra unui individ pentru o crimă împotriva păcii și securității umanității nu elimină răspunderea de drept internațional al unui stat, pentru un act sau o omisiune care îi este atribuabilă (articolul 5).

De asemenea, se prevedea că statul, pe al căruia teritoriu se află autorul, presupus al unei crime împotriva păcii și securității omenirii, este dator să-l judece, fără să-l extrădeze (articolul 6 pct.1).

În acest Proiect era afirmată imprescriptibilitatea crimelor împotriva păcii și securității omenirii (articolul 6), precum și neretroactivitatea Codului (articolul 10). Erau reafirmate regulile că ordinul guvernului sau al superiorului ierarhic nu exonerează de răspundere pe autorul unei crime prevăzute în Cod, dacă acesta a avut posibilitatea să nu se conformeze ordinului (articolul 11), că superiorul răspunde, în anumite condiții, pentru crima comisă de subordonați (articolul 12) și că autorul unei crime internaționale,

chiar dacă are o calitate oficială în statul său, nu este exonerat de răspundere penală (articolul 13).

Acest proiect de Cod al crimelor împotriva păcii și securității omenirii enumera următoarele crime:

- ◆ agresiunea;
- ◆ amenințarea cu agresiunea;
- ◆ intervenția în afacerile altui stat;
- ◆ dominația colonială și alte forme de dominatie străină;
- ◆ genocidul;
- ◆ apartheidul;
- ◆ violarea sistematică sau masivă a drepturilor fundamentale ale omului;
- ◆ crimele de război de o deosebită gravitate;
- ◆ recrutarea, folosirea, finanțarea și instruirea de mercenari;
- ◆ terorismul internațional;
- ◆ traficul ilicit de stupefiante;
- ◆ provocarea de prejudicii deliberate și grave mediului înconjurător (articolul 15 – 26).

STATUTUL DE LA ROMA AL CURȚII PENALE INTERNAȚIONALE. MOMENTUL ISTORIC AL ADOPTĂRII SALE

Eforturile comunității internaționale prin organizația ei cea mai reprezentativă O.N.U. pentru crearea unei instanțe internaționale permanente și a unui cod universal al crimelor internaționale au fost încununate de succes la "Conferința diplomatică a plenipotențiilor Națiunilor Unite asupra înființării unei Curți criminale internaționale" ce s-a desfășurat la Roma în perioada 15 iunie – 17 iulie 1998.

A fost momentul final al unui demers istoric – prezentarea anterioară e sugestivă – început acum peste 50 de ani și revitalizat după ce omenirea era confruntată după anul 1989 cu o istorie similară constând în noi și săngeroase conflicte pe plan regional, conflictul din fosta Iugoslavie fiind cel mai elocvent exemplu.

Execuțiile în masă săvârșite, exterminările, purificările etnice, toate acestea antrenau și responsabilități, mai ales penale.

În aceste împrejurări se reiau în forme noi vechile preocupări ale O.N.U. privind crearea unei instanțe internaționale penale permanente și prin rezoluția ce s-a mai amintit, 47/33 din 25 noiembrie 1992, Adunarea Generală a O.N.U. a mandatat organismul său abilitat, Comisia de drept internațional, pentru elaborarea unui proiect de Statut privind crearea unei Curți penale internaționale.

Cum elaborarea și adoptarea unui asemenea proiect necesită timp, pentru ca reacția comunității să fie promptă ca răspuns la atrocitățile comise, paralel Consiliul de securitate a decis crearea ad-hoc a Tribunalului internațional penal pentru Iugoslavia.

Experiența în ființarea cadrului procedural de judecare a persoanelor responsabile de încalcarea dreptului umanitar pe teritoriul fostei Iugoslavii și-n definirea crimelor de competență acestui Tribunal ad-hoc a servit pentru instituirea Curții internaționale cu caracter permanent ce făcea obiectul Proiectului de Statut ce se elabora de Comisia de drept internațional a O.N.U.

Acest Proiect odată întocmit a fost prezentat Adunării generale, care în 1995, prin rezoluția nr. 50/46 a creat un Comitet Pregătitor care să stabilească textul unei Convenții larg acceptate pentru crearea acestei instanțe internaționale penale, Curtea penală Internațională. Comitetul pregătitor timp de 3 ani, din 1995 și până în anul 1998, a reușit să stabilească textul unei asemenea convenții.

Acest text urma să fie supus spre examinare Conferinței diplomatice a plenipotențiilor Națiunilor Unite.

Potrivit rezoluției Adunării Generale a O.N.U. nr. 52/160 din 15 decembrie 1997, sarcina Conferinței era să finalizeze și să adopte această Convenție pentru înființarea unei Curți penale internaționale.

Tot prin această rezoluție Adunarea generală a O.N.U. a acceptat oferta generoasă a guvernului Italiei, de a fi gazda Conferinței diplomatice a plenipotențiilor O.N.U. și a decis să țină Conferința la Roma în perioada 15 iunie – 17 iulie 1998.

Deschiderea lucrărilor Conferinței la 15 iunie la Roma a avut loc în prezența președintelui Italiei, Luigi Scalfaro și a secretarului general al O.N.U. Kofi Annan.

Președintele Italiei a menționat în alocuție sa că "prin crearea Curții Internaționale orice stat trebuie să știe că există un judecător exterior suprem care veghează, subliniind astfel menirea Curții de a apăra și garanta respectarea legalității internaționale".

La rândul său, secretarul general al O.N.U. a menționat că această Conferință este prima de acest gen din istorie, subliniind că, prin "crearea unei Curți criminale internaționale" se va garanta "o reacție umanitară este rapidă și justă".

Au luat apoi cuvântul șefii delegațiilor naționale participante, după care s-a trecut la discutarea, în Comitetul Plenar a fiecărui articol și a variantelor acestuia.

Cum Statutul are 128 de articole, și cum fiecare stat își urmărește propriile sale politici și interese, au trebuit 32 de zile pentru a se ajunge la adoptarea acestuia.

Astfel, la 17 iulie plenara Conferinței a redactat un Act final ce consfințește adoptarea "Statutului de la Roma al Curții Penale Internaționale".

Din 148 de state prezente la vot pentru adoptarea Statutului au votat 120 – inclusiv România – 7 au fost împotrivă, iar 21 de state s-au abținut.

În ceea ce privește Europa, de menționat este faptul că toate statele europene au votat acest Statut, mai puțin Turcia, care n-a votat împotrivă, dar s-a abținut.

Chiar dacă acest Statut își are limitele sale, el fiind supus oricând unor serioase critici, totuși un vis de peste un secol al justiției internaționale de creare a unei instanțe penale internaționale permanente devine realitate: se înființă în sfârșit la Roma în pragul dintre milenii b instanță penală permanentă – Curtea Penală Internațională.

Ora astrală a justiției universale. A bătut oare ?

STATUTUL DE LA ROMA AL CURȚII PENALE INTERNAȚIONALE. CUPRINS

Statutul de la Roma, actul de naștere al Curții Penale Internaționale este o operă complexă și profundă cuprinsă în 128 de articole.

Este un Cod penal și Cod de procedură penală la scară mondială.

Instituțiile fundamentale ale dreptului penal intern al statelor se regăsesc în nuanță și formă să specifică ce aparține dreptului internațional, mai exact a dreptului internațional penal.

De altfel, în Preambulul Statutului se subliniază ideea că această Curte penală internațională va completa competențele penale naționale, dreptului penal intern al statelor revenindu-i prioritar misiunea și rolul de sanctiōnare a crimelor internaționale comise de un cetățean al său, sau pe teritoriul său.

Am subliniat numai această idee, dar pot fi accentuate sau nuante multe altele, la o simplă lectură, sau mai ales odată cu studiul atent al unui asemenea Statut.

Ne limităm însă numai la câteva aspecte ce țin mai ales de administrarea justiției și mai puțin de exercițiul ei jurisdicțional.

Aceasta, pentru că a desprinde o instituție din contextul în care este prezentată în Statut, o despartiție de litera și spiritul prevederilor legale ale articolelor și paragrafeelor în care este asamblată și înseamnă poate a-i denatura sensul sau a nu surprinde exact și riguroas interpretarea dată de legiuitor.

Așa cum am menționat, vom puncta totuși câteva repere ce nu în mod deosebit de interpretarea unei norme sau instituții ridice cuprinse în Statut.

- Astfel, pentru înființarea efectivă a acestei Curți, al cărei sediu a fost stabilit efectiv în Olanda, la Haga, un Comitet pregătitor va întocmi un Proiect de reguli de procedură și probatiiune în concordanță cu prevederile Statutului, deosebit de important pentru fixarea în concret a cadrului procesual în care are loc instrumentarea unei cauze de competență Curții.

- De asemenea același Comitet pregătitor, având în vedere numai cadrul procesual, dar și crima ce face obiectul dedus judecății, va elabora un ansamblu de norme pentru definirea "Elementelor crimelor", care vor sprijini Curtea în interpretarea și definirea celor de competență să pentru că în textul Statutului se operează mai mult cu o simplă enunțare a acestor crime.

- Organismul abilitat să dispună asupra modificărilor acestui Statut, a amendamentelor ce pot fi propuse și în alte chestiuni ce țin de aplicarea prevederilor lui este Adunarea Statelor Părți la acest Statut constituită din reprezentantul fiecărui Stat Parte.

- Semnarea acestui Statut de statele participante la Conferința diplomatică de la Roma s-a putut face imediat după adoptarea Actului final prin care se consfințea crearea Curții și ulterior până la 17 octombrie 1998, la Roma, iar după această dată Statutul rămâne deschis spre semnare la New York la sediul O.N.U. până la 31 decembrie 2000.

- Intrarea în vigoare a Statutului va avea loc în prima zi din luna după cea de a 60-a zi de la data depunerii celui de al 60-lea instrument de ratificare, acceptare, aprobare sau aderare la Secretarul General al O.N.U.

- La 7 ani de la intrarea în vigoare a acestui statut Secretarul general al O.N.U. va organiza o Conferință de revizuire pentru a examina orice amendament adus acestui Statut, revizuire ce se va putea face de către Adunarea Statelor Părți.

De asemenea, este interesant de subliniat prevederea că, chiar dacă un Stat devine parte la Statut și acceptă competența Curții de a judeca crimele de genocid, crimele împotriva umanității, crimele de război și crimele de agresiune, totuși poate declara că, pentru o perioadă de 7 ani de la intrarea în vigoare a acestui Statut pentru Statul respectiv, nu acceptă jurisdicția Curții cu privire la crimele de război atunci când se presupune că o atare crimă a fost săvârșită de cetățenii săi sau pe teritoriul său.

- Deși crima de agresiune este o crimă de competență Curții, prevăzută în Statut, enumerată în articolul 5 la litera d, totuși ea nu mai este concretizată în următoarele articole ale Statutului său cum sunt concretizate în diversele lor aspecte celelalte crime: genocidul (articolul 7), crime împotriva umanității (articolul 8), crime de război (articolul 9). Dată fiind complexitatea și dimensiunile unei asemenea abordări în text a elementelor ce compun și definesc crima de agresiune, crimpă ce conține de altfel toate celelalte crime, același Comitet pregătitor, de care s-a făcut vorbire, este îndrituit și la redactarea propunerii pentru definirea și configurarea elementelor de fapt cuprinse în această crimpă.

- Un alt aspect pe care îl semnalăm este faptul că nu s-a găsit o definire acceptabilă pentru includerea în Statut a unor crime atât de grave cum ar fi terorismul și traficul ilicit internațional de droguri.

- O ultimă remarcă ar fi aceea că nu a fost inclusă în Statut obligativitatea nefolosirii de Statele Părți a tuturor categoriilor de arme "interzise de dreptul internațional", considerate "arme criminale", bomba atomică fiind cel mai sugestiv și cutremurător exemplu în acest sens.

Comentariul nostru de ansamblu vizând mai mult administrarea justiției internaționale se oprește aici.

Îndemnăm însă cititorul să continue lectura acestei cărți pentru a se informa și documenta cât mai complet cu privire la Statutul acestei Curți.

Mai întâi vom face o trecere în revistă a articolelor ce compun cele 13 Părți ale Statutului. Simpla lor lectură îți oferă privirea de ansamblu a punctelor de esență ale acestui Statut.

Apoi vor urma detaliile prin prezentarea în limba română a textului original al Statutului, tradus integral din limba engleză.

Ziua de 17 iulie 1998, la Roma, în Cetatea Eternă, va rămâne memorabilă în istoria justiției internaționale.

În acea zi, la Roma, Conferința diplomatică a plenipotențiilor Națiunilor Unite asupra înființării unei curți criminale internaționale, adoptă Statutul de la Roma al Curții Penale Internaționale.

Se transformă astfel în realitate visul ilustrului nostru înaintaș, promotorul ideii de creare a unei instanțe internaționale permanente, românul Vespasian V. Pella.

Este un minim și sacru gest ce ne încearcă să-i cinstim memoria prin traducerea acestui Statut.

J

ISBN 973-9435-33-5